

Mottagare
Regionstyrelsen

Remissversion. Biblioteksplan 2026-2029

Förslag till beslut i regionstyrelsen

- Förslag till remissupplaga av "Biblioteksplan 2026-2029" fastställs och skickas på remiss till berörda nämnder med sista svarsdatum 2025-10-26.
- Regionstyrelsen utlyser även möjlighet för civilsamhällets aktörer, berörda parter och allmänhet med flera att inkomma med remissvar.

Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Genom sitt breda litteratur- och kunskapsförmedlande uppdrag är de gotländska biblioteken en del i regionens grundstruktur för demokrati och social hållbarhet. Biblioteken har en unik närhet till gotlänningarna över hela ön och är mötesplatser för den gemensamma offentligheten. Biblioteken möjliggör läsutveckling och läslust, kulturell och digital delaktighet, lärande, utbildning och forskning för människor i olika åldrar och skeden av livet. Bibliotekens arbete bidrar till att människor inkluderas, känner tillit och förtroende för samhället och varandra samt delaktiga i samhällsutvecklingen.

Region Gotlands biblioteksplan 2026-2029 är ett styrdokument som beskriver hur den nationella och regionala bibliotekspolitiken ska genomföras på Gotland. Enligt bibliotekslagen ska kommuner och regioner anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Planerna ska utgå från bibliotekslagen, vara politiskt beslutade och beskriva den lokala bibliotekspolitiken när det gäller all biblioteksverksamhet som kommunen eller regionen bedriver. Region Gotland är en kommun med ett regionalt uppdrag, därför inkluderar biblioteksplanen både kommunala och regionala biblioteksformer; folkbibliotek, skolbibliotek, gymnasiebibliotek, vuxbiblioteket, folkhögskolans bibliotek, medicinska fackbiblioteket och regional biblioteksutveckling. Tillsammans är de gotländska biblioteksformerna till för alla gotlänningar, i olika livssituationer, genom hela livet.

I Biblioteksplanen, som beslutas i regionfullmäktige, beskrivs gemensamma inriktningar och mål för de gotländska biblioteksverksamheterna. Biblioteksformerna har mycket gemensamt men har också olikheter när det gäller uppdrag och målgrupper. Biblioteksplanen beskriver gemensamma inriktningar och mål för hur de gotländska biblioteken ska utvecklas under perioden för att möta allmänhetens behov, lagkrav och aktuella samhällsutmaningar. Alla inriktningar i planen kan användas av alla

biblioteksformer, däremot kan de olika målen vara olika användbara för de respektive biblioteksformerna.

Knutet till biblioteksplanen kommer handlingsplaner att skrivas för de olika biblioteksformerna, som ska beslutas i respektive nämnd. Handlingsplanerna ska beskriva vilka insatser som behöver göras under planperioden för att nå önskad förflyttning mot målen i biblioteksplanen. Handlingsplanerna visar också vilka som är berörda av varje insats och vem eller vilka som ansvarar för genomförandet. Handlingsplanerna ska i sin tur brytas ner i respektive biblioteksforms årliga verksamhets- och aktivitetsplanering.

Biblioteksplanen är framtagen i samverkan mellan de olika biblioteksformerna och enhetschefen för regional biblioteksutveckling inom kultur- och fritidsavdelningen ansvarar för processen. Ett tjugotal dialogmöten har genomförts för att samla inspel till biblioteksplanen där samtalen har utgått från aktuella samhällsutmaningar och hur biblioteken kan bidra till att lösa dem. Dialogmötena har hållits med arbetsutskotten i barn- och utbildningsnämnden och gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, presidierna för kultur- och fritidsberedningen och barn- och utbildningsnämnden, med biblioteksformernas personal, samt med olika funktioner och verksamheter inom olika förvaltningar i regionen. Planen har också diskuterats inom tillgänglighetsrådet, pensionärsrådet och samrådet för nationella minoriteter. Folkbiblioteken har samlat inspel från allmänheten genom en enkät samt genom samtal med prioriterade grupper och biblioteksanvändare.

Bedömning

Remissversionen av Biblioteksplan 2026-2029 föreslås gå på öppen remiss efter regionstyrelsens fastställande. Berörda nämnder; barn- och utbildningsnämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, hälso- och sjukvårdsnämnden, socialnämnden och tekniska nämnden ombeds svara senast 2025-10-26. Regionstyrelsen föreslås även utlysa möjlighet för civilsamhällets aktörer, berörda parter och allmänhet med flera att inkomma med remissvar. Efter bearbetning presenteras en slutgiltig version av Biblioteksplan 2026-2029 för beslut i regionfullmäktige i februari 2026.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

Samtliga tvärperspektiv är aktuella och omhändertas i Biblioteksplanen.

1. Rättslig grund

Bedömningen är att med denna biblioteksplan uppnår Region Gotland i högre grad kraven i den nationella bibliotekslagstiftningen, de nya kraven om skolbibliotek i Skollagen samt andra lagar som gäller biblioteksverksamhet, t ex språk- och diskrimineringslagar. Biblioteksplanen bidrar också till att uppfylla visions- och effektmål i Gotland regionala utvecklingsstrategi samt insatser och mål i Kulturplanen.

2. Ekonomiska konsekvenser

Bedömningen är att bibliotekens arbete mot målen i biblioteksplanen kommer att kvalitetssäkra och därmed effektivisera verksamheterna. Arbetet mot målen

i biblioteksplanen ryms inom ordinarie budgetram för nämnderna, förutom när det gäller skolbiblioteksverksamheten. Här skapar ny lagstiftning ökade krav på t ex bemanning, något som delvis kommer att ersättas genom statsbidrag.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att biblioteksplanen påverkar och ökar barns möjlighet att ta del av information, kunskap, litteratur och kultur samt språk- och läsfrämjande insatser. Barn har tillfrågats i framtagandeprocessen och deras åsikter har beaktats i skrivandet av planen. Målen har skrivits utifrån Barnkonventionen, bland annat med utgångspunkt i artikel 2 (inget barn får diskrimineras), artikel 3 (barnets bästa), artikel 6 (barns rätt till liv, överlevnad och utveckling), samt artikel 12 (barns rätt att bli lyssnade på). I texten till mål 5 står: ”Barnkonventionen implementeras och kunskapen om barnrätt ökar på biblioteken”.

4. Jämställdhetsperspektiv

Bedömningen är att biblioteksplanen bidrar till regionala och nationella jämställdhetsmål. Biblioteken ska vara tillgängliga för alla oavsett förutsättningar och livssituation. Sociala och kulturella hinder (t ex genus) ska identifieras och åtgärdas så att biblioteken är tillgängliga för personer utan biblioteksvana. Biblioteken ska också arbeta aktivt med diskrimineringsgrunderna och hbtqi-frågor för att främja lika rättigheter, motverka diskriminering och skapa en mer tillgänglig och trygg verksamhet.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att biblioteksplanen påverkar hela Gotland eftersom biblioteken är spridda över hela ön, samt arbetar med uppsökande verksamhet utanför bibliotekens lokaler för att nå fler, även på landsbygd. Enligt planen ska bibliotekens utbud vara tillgängliga för alla oavsett förutsättningar som till exempel var man bor och i vilken livssituation man befinner sig i.

6. Klimat och miljöperspektiv

Bedömningen är att arbetet gentemot målen i biblioteksplanen kommer att öka bibliotekens interna kunskap om hållbara arrangemang och energianvändning samt bidra till ökade kunskaper hos allmänheten om behovet av klimatomställning, cirkulär ekonomi och ökad miljömässig hållbarhet.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-08-26
Remissversion Biblioteksplan 2026-2029
Missiv och sändlista för remissversion Biblioteksplan 2026-2029
Regionstyrelsen 2025-05-22 § 240
Regionstyrelsen 2024-12-12 § 427

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Angelica Andersson Fihn
Avdelningschef kultur och fritid

Skickas till

Se separat missiv inklusive sändlista.